

Temeljem člana 16. i 61. Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH“ broj: 32/02 i 102/09), a sukladno članu 14. Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj: 39/2009, generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine, dosnosi

Pravilnik
o
utvrđuju pravila
za fleksibilno korištenje zračnog prostora

Članak 1.
(Predmet)

(1) Ovim Pravilnikom se propisuje jačanje i harmonizacija primjene koncepta fleksibilnog korištenja zračnog prostora sukladno članu 2 tačka (22) Uredbe (EZ) 549/2004, u cilju olakšavanja upravljanja zračnim prostorom u okviru zajedničke tansportne politike.

(2) Konkretno, ovim Pravilnikom se uspostavljaju opća pravila kojim se obezbjeđuje bolja saradnja između civilnih i vojnih lica odgovornih za upravljanje zračnim prostorom, koji rade u zračnom prostoru pod odgovornošću država članica.

Članak 2.
(Definicije)

(1) Za potrebe ovog pravilnika koriste se definicije navedene u Regulativi (EC) broj 549/2004

(2) Dodatno, za potrebe ovog Pravilnika koriste se definicije sadržane u Dodatku I ovog Pravilnika kojim se utvrđuju pravila za fleksibilno korištenje zračnog prostora

(3) Izuzetno od stava (1) ovog pravilnika pojmovi „Zajednica“, „pravo Zajednice“, „Ugovor o osnivanju Europske zajednice“ i „Službeni list Europske unije“, „aerodrom zajednice“ i država članica“ iz Dodatka I ovog Pravilnika, čitaju se sukladno tačkama 2. i 3. Dodatka II ECAA sporazuma.

(4) U smislu ovog Pravilnika pojmovi „nacionalna zrakoplovna vlast“ („national aviation authority“) i „nacionalna nadležna vlast“ („national competent authority“) iz Dodatka I ovog pravilnika čitaju se kao „Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine“

Članak 3.
(Dodaci)

- (1) Dodatak I uz ovaj Pravilnik čini njegov sastavni dio.
- (2) Dodatak I iz stava (1) ovog člana čini Uredba Europske komisije od 23. prosinac 2005. godine (EZ) broj 2150/2005 o utvrđuju općih pravila za fleksibilno korištenje zračnog prostora (tekst od značaja za EEA).

Članak 4
(Nadležnost za provođenje)

Za provođenje ovog Pravilnika i Dodatka I, koji čini sastavni dio ovog Pravilnika nadležna je Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (BHDCA). BHDCA je nadležna za sprovođenje Pravilnika temeljem Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj 39/09) i odredbi ovog Pravilnika.

Članak 5.
(Tumačenje nejasnoća)

U slučaju nejasnoća u tumačenju i nedostataka odredbi ovoga Pravilnika mjerodavan je tekst Uredbe Europske komisije (EZ) 2150/2005 na engleskom jeziku, kako je objavljen u Službenom glasniku Europske Unije.

Članak .
(Stupanje na snagu)

- (1) Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine.

Broj: 1-3-02-2-1329-1/10
Banja Luka, 07. rujan 2010 godine

Generalni direktor
Đorđe Ratkovića, v.r.

DODATAK I

Regulativa (EZ) broj 2150/2005 od 23 prosinac 2005. Godine
o utvrđuju općih pravila za fleksibilno korištenje zračnog prostora
(tekst od značaja za EEA)

KOMISIJA EVROPSKIH ZAJEDNICA

Imajući u vidu Uredbu (EC) broj 551/2004 Europskog vijeća i parlamenta od 10. marta 2004 godine o organizaciji i korištenju zračnog prostora u SES a posebno člana 7 (3).

Imajući u vidu Uredbu (EC) broj 549/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 1. marta 2004. godine o uspostavljanju okvira za uspostavljanje jedinstvenog europskog neba (okvirna uredba) a posebno članak 8.(2)

Imajući u vidu da:

(1) Fleksibilna upotreba zračnog prostora je koncept za upravljanje zračnim prometom koji je opisala Međunarodna organizacija za civilno zrakoplovstvo (ICAO) a razvila je Europska organizacija za bezbjednost civilnog zrakoplovstva (Eurocontrol). Prema ovom konceptu zračni prostor ne treba da bude određen kao samo civilni ili vojni, nego ga treba smatrati jedinstvenim u kojem će svi zahtjevi korisnika biti ispunjeni maksimalno;

(2) Sukladno članu 8.(1) Uredbe (EC) broj 549/2004, Eurocontrol ima obavezu da pomogne Komisiji u parvoju pravila za sprovođenje fleksibilne upotrebe zračnog prostora. Ova Uredbe u potpunosti uzima u obzir Eurocontrolovo izvješće od 30. prosinac 2004. godine;

(3) Ova Uredba ne obuhvata vojne operacije i obuku u skladu sa člankom 1.(2) Uredbe (EZ) broj 549/2004;

(4) Izjavom o vojnim pitanjima a u vezi sa jedinstvenim europskim nebom, države članice su pristale da sarađuju, uzimajući u obzir nacionalne vojne potrebe, u cilju obezbjeđenja pune i jednobrazne primjene koncepta fleksibilnog korištenja zračnog prostora u svim državama članicama, od svih korisnika zračnog prostora;

(5) U zajedničkom izvješću EUROCONTROL-ove jedinice za analizu radarada i EUROKONTROL-a iz listopada 2001. godine stoji da postoji značajan prostor za poboljšanje dosadašnje primjene fleksibilnog korištenja zračnog prostora u Evropi. Jedinstvena pravila kojima bi se postiglo ovo poboljšanje trebaju biti usvojena;

(6) Koncept fleksibilnog korištenja zračnog prostora obuhvata i prostor iznad otvorenog mora. Dakle, njegova primjena ne bi trebala biti u suprotnosti sa pravima i obavezama država članica koje su uspostavljene Konvencijom o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu (Čikaška

konvencija) od 07. prosinac 1944. godine i njenim aneksima ili Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravu mora iz 1982. Godine;

(7) Postoje aktivnosti koje zahtjevaju očuvanje dijela svog zračnog prostora za ekskluzivnu ili specifičnu upotrebu za određeni vremenski period, s obzirom na karakteristike leta ili njegovom rzičnim karakteristikama, potrebom da se obezbjedi efikasno i bezbjedno razdvajanje od ostalog avio-prometa;

(8) Efektivna i usaglašena primjena koncepta fleksibilne primjene upotrebe zračnog prostora širom Zajednice zahtjeva jasna i dosljedna pravila civilno vojne koordinacije, koja su usaglasila sve zahtjeve korisnika i prirodu njihovih aktivnosti.

(9) Postupak za efektivnu civilno vojnu koordinaciju treba se zasnivati na pravilima i standardima koji korisnicima zračnog prostora omogućavaju efikasno korištenje istog;

(10) Pri primjeni koncepta fleksibilnog korištenja zračnog prostora, neophodno je produbiti saradnju između susjednih država, s obzirom na prekogranične operacije.

(11) Razlike u organizaciji civilno-vojne saradnje u okviru Zajednice ograničavaju usaglašeno i pravovremeno upravljanje zračnim prostorom;

(12) Dosljedna primjena postupka za civilno – vojnu saradnju i korištenje zajedničkog zračnog prostora su bitni preduvjeti za uspostavljanje funkcionalnih blokova zračnog prostora kao što je definisano u Regulativi (EZ) broj 549/2004;

(13) Fleksibilna upotreba zračnog prostora odnosi se na upravljanje zračnim prostorom na strateškom, pretaktičkom i taktičkom nivou, koje su odvojene ali blisko povezane upravljačke funkcije;

(14) program za upravljanje zračnim prometom sukladno razvojem saradnje na evropskom nivou, treba da omogući postiozanje što veće usaglašenosti u upravljanju zračnim prostorom, upravljanjem prometom u zračnom prometu i uslugama u kontroli zračnog prometa;

(15) Tamo gdje se javljaju različite zrakoplovne aktivnosti u istom zračnom prostoru a pri tome treba ispuniti različite uslove potrebno je težiti bezbjedno upravljanje letovima i optimalnom korištenju zračnog prostora;

(16) Tačnost podataka o zračnom prostoru i specifičnim situacijama u zračnom prometu i blagovremeno dostavljanje ovih informacija civilnim i vojnim kontrolorima ima direktan uticaj na bezbjednost i efikasnost operacija;

(17) Blagovremen pristup najnovijim informacijama o statusu zračnog prostora je od suštinskog značaja za sve strane koje žele iskoristiti prednosti strukture zračnog prostora prilikom izrade planova leta;

(18) Redovna evaluacija korištenja zračnog prostora važna je za povećanje povjerenja između civilnih i vojnih pružaoca usluga i korisnika i osnovni alat za poboljšanje organizacije i upravljanja zračnim prostorom;

(19) Godišni izvješće o primjeni koncepta fleksibilne upotrebe zračnog prostora, sukladno člankom 7.(2) Uredbe (EZ) broj 551/2004 treba sadržati podatke sukladno osnovnim ciljevima sa boljom prilagodivošću zahtjevima korisnika;

(20) Bi trebalo omogućiti prelazni period za ispunjavanje zahtjeva koordinacije između civilnih i vojnih jedinica za pružanje usluga zračnog prometa i/ili vojnih jedinica za kontrolu;

(21) Mjere predviđene u ovoj Uredbi su sukladne mišljenju Komiteta jedinstvenog europskog neba formiranog sukladno članku 5.(1) Uredbe (EZ) broj 549/2004.

Usvojili su ovu Uredbu:

Članak 1. (Predmet)

(1) U okviru Jedinstvenog europskog neba ova Uredba propisuje jačanje i harmonizacija primjene koncepta fleksibilnog korištenja zračnog prostora sukladno članku 2 tačka (22) Uredbe (EZ) 549/2004, u cilju olakšavanja upravljanja zračnim prostorom u okviru zajedničke transportne politike.

(2) Konkretno, ova Uredba uspostavlja opća pravila kojim se obezbjeđuje bolja saradnja između civilnih i vojnih lica odgovornih za upravljanje zračnim prostorom, koji rade u zračnom prostoru pod odgovornošću država članica.

Članak 2. (Definicije)

(1) Za potrebe ovog pravilnika koriste se definicije navedene u Reglativi (EC) broj 549/2004.

(2) Dodatno, pored definicija iz stava (1) ovog člana primjenjuju se i sljedeće definicije:

a) jedinica za upravljanje zračnim prostorom (AMC) – jedinica odgovorna za svakodnevno upravljanje zračnim prostorom u nadležnosti jedne ili više država članica;

- b) rezervisani zračni prostor – definisani obim zračnog prostora privremeno rezervisan za ekskluzivnu ili specifičnu upotrebu različitih kategorija korisnika;
- c) ograničenje zračnog prostora – definisan volumen zračnog prostora u okviru kojeg se, na različite načine, u određena vremena mogu odvijati aktivnosti opasne po let zrakoplova ('opasna oblast'); ili zračni prostor koji se nalazi iznad kopnenih područja ili teritorijalnih voda jedne od Država, u okviru kojeg je let zrakoplova ograničen sukladno određenim navedenim uslovima ('ograničena oblast'); ili zračni prostor koji se nalazi iznad kopnenih područja ili teritorijalnih voda jedne od država, u okviru kojeg je let zrakoplova zabranjen ('zabranjena oblast');
- d) struktura zračnog prostora – određen volumen zračnog prostora projektovan tako da osigurava bazbjedan i optimalan rad zrakoplova;
- e) jedinica službe kontrole letenja (ATS jedinica) – jedinica, civilna ili vojna, nadležna za pružanje usluga kontrole zračnog prometa;
- f) civilno-vojna koordinacija – koordinacija između civilnih i vojnih strana ovlašćenih da donose odluke i dogovaraju aktivnosti;
- g) vojna jedinica koja vrši kontrolu – svaka fiksna ili mobilna vojna jedinica koja rukuje vojnim zračnim prometom i/ili obavlja druge aktivnosti koje, zbog svoje specifične prirode, mogu zahtijevati rezervaciju ili ograničenje zračnog prostora;
- h) prekogranični zračni prostor – struktura zračnog prostora koja se proteže preko državnih granica i/ili granica oblasti letnih informacija;
- i) namjera leta – putanja leta i prateći podaci o letu koji opisuju planiranu putanju leta ka njegovoj destinaciji, ažurirani u bilo kojem trenutku;
- j) putanja leta – putanja zrakoplova kroz zrak, definisana u tri dimenzije;
- k) stvarno vrijeme – aktuelno vrijeme tokom kojeg se dešava određeni proces ili događaj;
- l) razdvajanje - razmak između zrakoplova, nivoa ili trasa;
- m) korisnici – civilni ili vojni zrakoplovi koji djeluju u zraku kao i sve druge strane koje zahtijevaju zračni prostor.

Članak 3 (Principi)

Koncept fleksibilnog korištenja zračnog prostora biće vođen sljedećim principima:

- a) koordinacija između civilnih i vojnih vlasti će biti organizovana na strateškom, pred-taktičkom i taktičkom nivou upravljanja zračnim prostorom kroz uspostavljanje sporazuma i procedura kako bi se povećali bezbjednost i kapacitet zračnog prostora, i poboljšala efikasnost i fleksibilnost zrakoplovnih operacija;
- b) usklađenost između upravljanja zračnim prostorom, upravljanja protokom zračnog prometa i svih usluga kontrole zračnog prometa će se uspostaviti i održavati na tri nivoa upravljanja zračnim prometom nabrojanim u točki (a) kako bi se, na dobrobit svih korisnika, osigurala efikasnost u planiranju, raspodjeli i korištenju zračnog prostora;
- c) rezervacija zračnog prostora za isključivu ili posebnu upotrebu od strane raznih kategorija korisnika biće privremene prirode, primjenjivaće se samo tokom ograničenih vremenskih perioda temeljem stvarne upotrebe, a odblokiraće se čim prestane aktivnost koja je bila uzrok njenog uspostavljanja;
- d) Države članice će razviti saradnju u cilju efikasne i dosljedne primjene koncepta fleksibilnog korištenja zračnog prostora preko državnih granica i/ili granica oblasti letnih informacija, a naročito će se baviti prekograničnim aktivnostima; ova saradnja će pokrivati sva relevantna pravna, operativna i tehnička pitanja;
- e) jedinice i korisnici usluga kontrole zračnog prometa koristiće raspoloživi zračni prostor na najbolji mogući način.

Članak 4

(Strateško upravljanje zračnim prostorom (nivo 1))

- (1) Države članice obavljajuće sljedeće zadatke:
 - a) osigurati sveukupnu primjenu koncepta fleksibilnog korištenja zračnog prostora na strateškom, pred-taktičkom i taktičkom nivou;
 - b) redovno razmatrati zahtjeve;
 - c) odobravati aktivnosti koje zahtijevaju rezervaciju ili ograničenje zračnog prostora;
 - d) definisati privremene procedure i strukture zračnog prostora kako bi ponudile višestruke opcije za rezervaciju i rute zračnog prostora;
 - e) uspostaviti kriterijume i procedure kojim se predviđa stvaranje i korištenje prilagodljivih lateralnih i vertikalnih granica zračnog prostora neophodnih za usklađivanje različitih varijacija u putanjama leta i kratkoročnih izmjena letova;

- f) vršiti procjenu državnih struktura zračnog prostora i rutne mreže u cilju planiranja procedura i struktura fleksibilnog zračnog prostora;
- g) definisati posebne uslove po kojim nadležnost za razdvajanje između civilnih i vojnih letova leži na jedinicama službe kontrole letenja ili na vojnim jedinicama koje vrše kontrolu;
- h) sa susjednim Državama članicama razviti prekogranično korištenje zračnog prostora gdje to bude potrebno za tokove prometa i aktivnosti korisnika;
- i) koordinisati svoju politiku upravljanja zračnim prostorom sa politikom Država članica kako bi zajednički pristupili pitanju korištenja zračnog prostora preko državnih granica i/ili granica oblasti letnih informacija;
- j) uspostaviti strukture zračnog prostora i iste staviti na raspolaganje korisnicima u bliskoj suradnji i koordinaciji sa susjednim Državama članicama gdje date strukture zračnog prostora imaju značajan uticaj na saobraćaj preko državnih granica i/ili granica oblasti letnih informacija, sa ciljem da se osigura optimalno korištenje zračnog prostora za sve korisnike širom Zajednice;
- k) sa susjednim Državama članicama uspostaviti jedan zajednički skup standarda za razdvajanje između civilnih i vojnih letova za potrebe prekograničnih aktivnosti;
- l) utvrditi mehanizme konsultacija između osoba ili organizacija iz stava (3) i svih relevantnih partnera i organizacija kako bi se osiguralo da se na pravi način pristupi svim zahtjevima korisnika;
- m) procijeniti i revidirati procedure za zračni prostor i učinak fleksibilnog korištenja operacija u zračnom prostoru;
- n) uspostaviti mehanizme za arhiviranje podataka o zahtjevima, raspodjeli i stvarnom korištenju struktura zračnog prostora za potrebe daljnje analize i planiranje aktivnosti;

Uslovi iz tačke g) biće dokumentovani i uzeti u obzir prilikom sigurnosne procjene na koju upućuje članak 7.

(2) U onim Državama članicama u kojim su i civilne i vojne vlasti nadležne za ili uključene u upravljanje zračnim prostorom, zadaci utvrđeni u stavku (1) obavljajuće se kroz zajednički civilno - vojni proces.

(3) Države članice će utvrditi osobe ili organizacije koje su nadležne za izvršavanje zadataka navedenih u stavku (1), i o njima obavijestiti Komisiju. Komisija će voditi i objaviti spisak svih osoba ili organizacija određenih da bi unaprijedili saradnju među Država članicama.

Članak 5

(Pred-taktičko upravljanje zračnim prostorom (nivo 2))

(1) Države članice će postaviti ili uspostaviti ured za upravljanje zračnim prostorom koja će vršiti raspodjelu zračnog prostora sukladno uslovima i procedurama definisanih člankom 4 (1).

U onim Državama članicama u kojim se i civilne i vojne vlasti nadležne za ili uključene u upravljanje zračnim prostorom, ova kancelarija će dobiti oblik jednog zajedničkog civilno-vojnog ureda.

(2) Dvije ili više Država članica mogu uspostaviti jednu zajednički ured za upravljanje zračnim prostorom.

(3) Države članice će osigurati da se uspostave adekvatni sistemi podrške da bi se uredu za upravljanje zračnim prostorom omogućilo da upravlja raspodjelom zračnog prostora i da blagovremeno prenosi informacije o raspoloživosti zračnog prostora svim uključenim korisnicima, uređima za upravljanje zračnim prostorom, pružaocima usluga kontrole zračnog prometa i svim relevantnim partnerima i organizacijama.

Članak 6

(Taktičko upravljanje zračnim prostorom (nivo 3))

(1) Države članice će osigurati uspostavljanje procedura za civilno-vojnu koordinaciju i sredstava veze između odgovarajućih jedinica službe kontrole letenja i vojnih jedinica koje vrše kontrolu čime se dopušta uzajamno pružanje podataka o zračnom prostoru kako bi se omogućila aktivacija, deaktivacija ili preraspodjela, u stvarnom vremenu, zračnog prostora čija je raspodjela izvršena na pred-taktičkom nivou.

(2) Države članice će osigurati da relevantne vojne jedinice koje vrše kontrolu i jedinice službe kontrole letenja na blagovremen i djelotvoran način razmjenjuju informacije o svakoj izmjeni planirane aktivacije zračnog prostora i da sve uključene korisnike obavijeste o trenutnom statusu zračnog prostora.

(3) Države članice će osigurati uspostavljanje procedura za koordinaciju i uspostavljanje sistema podrške između jedinica službe kontrole letenja i vojnih jedinica koje vrše kontrolu kako bi se osigurala bezbjednost letenja pri upravljanju interakcijama između civilnih i vojnih letova.

(4) Države članice će osigurati da se procedure za koordinaciju uspostave između civilnih i vojnih jedinica službe kontrole letenja tako da se omogući direktna komunikacija relevantnim informacijama kako bi se riješile specifične situacije u prometu kada civilni i vojni kontrolori pružaju usluge u istom zračnom prostoru. Ove relevantne informacije na raspolaganje će se stavljati, posebno kada je to neophodno iz razloga sigurnosti letenja, vojnim jedinicama koje vrše kontrolu i civilnim i vojnim kontrolorima kroz blagovremenu razmjenu podataka o letu, uključujući poziciju i namjeru leta datog zrakoplova.

(5) Pri odvijanju prekograničnih aktivnosti, Države članice će osigurati da se između civilnih jedinica službe kontrole letenja i vojnih jedinica službe kontrole letenja i/ili vojnih jedinica koje vrše kontrolu kojih se tiču ove aktivnosti dogovori jedan zajednički skup procedura za upravljanje specifičnim situacijama u prometu i unapređenje upravljanja zračnim prostorom u stvarnom vremenu.

Članak 7
(Procjena sigurnosti letenja)

Države članice će, da bi održale ili unaprijedile postojeće nivoe sigurnosti letenja, osigurati da se, u kontekstu procesa upravljanja sigurnošću, provede procjena sigurnosti letenja, uključujući utvrđivanje opasnosti i procjenu i smanjenje rizika, prije nego uvedu bilo kakve promjene u operacije fleksibilnog korištenja zračnog prostora.

Članak 8
(Izveštavanje)

U godišnjem izvještavanju o primjeni fleksibilnog korištenja zračnog prostora kako se navodi u članu 7(2) Uredbe (EC) broj 551/2004, Države članice će obezbijediti elemente koji su detaljno navedeni u Aneksu ove Uredbe.

Članak 9
(Monitoring usaglašenosti)

Države članice će pratiti usaglašenost sa ovom Uredbom putem inspekcija, pregleda i revizija sigurnosti letenja.

Članak 10
(Stupanje na snagu)

Ova Uredba stupa na snagu dvanaestog dana nakon dana njenog objavljivanja u *Službenom listu* Europske unije.

Članak 6 se počinje primjenjivati 12 mjeseci nakon dana stupanja na snagu ove Uredbe.

Ova Uredba će u svim Državama članicama biti u cjelosti obavezujuća i direktno primjenjiva.

Obavljeno u Briselu, 23. prosinac 2005.

Za Komisiju
Jacques BARROT
Potpredsjednik

ANEKS

**LISTA ELEMENATA POTREBNIH ZA GODIŠNJI IZVJEŠĆE O
PRIMJENI FLEKSIBILNOG KORIŠTENJA ZRAČNOG PROSTORA**

- Opći opis državne organizacije i odgovornosti na nivou 1, nivou 2 i nivou 3 koncepta fleksibilnog korištenja zračnog prostora.
- Ocjena funkcionisanja sporazuma, procedura i sistema podrške uspostavljenih na strateškom, pred-taktičkom i taktičkom nivou upravljanja zračnim prostorom. Ova ocjena će se provesti u vezi sigurnosti letenja, kapaciteta zračnog prostora, efikasnosti i fleksibilnosti zrakoplovnih operacija svih korisnika.
- Problemi na koje se naišlo u implementaciji ove Uredbe, preduzete mjere i potreba za promjenama.
- Ishod državnih inspekcija, pregleda i revizija sigurnosti letenja.
- Saradnja između Država članica po pitanju upravljanja zračnim prostorom i posebno po pitanju stvaranja i upravljanja prekograničnim zračnim prostorom i prekograničnim aktivnostima.